

85. YIL DÖNÜMÜNDE CUMHURİYET

Dursun ATILGAN

**Avrupa Atatürkçü Düşünce Dernekleri Federasyonu
Genel Başkanı**

23 Nisan 1920'de kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisi, yeni bir devletin yeni bir yönetim biçiminin temelidir. Yani, Cumhuriyetçi demokrasiye giden yolun ve yöntemin kaynağıdır. Yeni devlete siyasal rejim yönünden yeni bir adın verilmesi ise 29 Ekim 1923'te gerçekleştirilmiştir: Cumhuriyet...

Ortaçağın sonlarına doğru merkezîyetçi bir devlet olarak kurulan Osmanlı İmparatorluğunda egemenlik anlayışı, tanrısal bir içeriğe sahipti. Toplumları belirli bazı kurallar, özellikle de buyruklarla ve fermanlarla yönetebilmek için gerekli yetkiyi kullanma anlamına gelen "Egemenlik anlayışı" tanrısal bir kavram olarak algılanmaktaydı. Bu nedenle, egemen yöneticiler, tanrısal gücü kullanma yetkisine sahip üstün kişiler olarak görülüyorlardı. Hani hep dinci kesimler söylerler: "Egemenlik kayıtsız şartsız Tanrı'nındır" diye. Ama, Tanrı gökyüzünden yer yüzüne inerek bu egemenlik hakkını kullanmayacağına göre, O'nun temsilcisi olarak yetkiyi yer yüzünde kim kullanacaktır? Bu açıklanmaz, çünkü akıl ve mantık dışıdır. Bu anlayış biçimi, Hıristiyanlık dünyasında da böyle olduğu için, Kral ile Papa arasındaki tanrısal gücü kullanma yetkisi nedeniyle savaşların çıkmasına bile neden olmaktadır.

Aydınlanma süreci başlayıp, insanoğlu bilgi gücünün ve yetkinleşmenin farkına varmayı başardığında, halk, kendi kendisini yönetmesi gerçeğini anlamaya ve uygulamaya da başlamıştır.

Başlangıçta İngiltere'de John Locke ile filizlenen aydınlanma akımları, ilk önce Amerika'nın kuruluşu aşamasında etkin olmuştur. Kısa bir süre sonra Fransız İhtilali ile güçlenip yaygınlaşmaya başlayan aydınlanma, egemenlik kaynağının tanrısal güç değil doğal hukuk olduğunu ortaya koyunca, egemenliğin kullanılış biçimleri de siyasal rejim sınıflandırılmasında önem kazanmıştır.

Bu bağlamda, halkın, egemenliğin kullanımına katılımı en önemli ölçüt olarak temel alınmış ve böylece de "Ulusal Egemenlik" kavramı ortaya çıkmıştır.

Bu ulusal gelişmelerin en saygın fikir babalarından ikisi, ünlü Fransız düşünürlerinden Jean Jaques Rousseau ile Charles de Montesquieu olmuştur.

Montesquieu 3 tür siyasal rejimden söz eder: - İstibdatçı rejim; Monarşist rejim ve Cumhuriyetçi rejim.

Takdir edilirki, istibdat rejiminin temeli korkuya dayanır. Monarşi ise ortaçağdan kalma soylular sınıfı mensuplarının, kayıtsız şartsız, devletin başına oturtulmasına dayanır. Cumhuriyetçi rejimlerde ise erdem ve eşitlik söz konusudur.

Rousseau ise şöyle bir üçlü sınıflama yapmıştır: Monarşi, Aristokrasi, Demokrasi.

Rousseau bu sınıflandırmada demokrasiyi "halk hükümeti" olarak tanımlamıştır.

Aydınlanma döneminden sonra, Batı'da sorunlar, insan aklını kullanarak çözümlenmeye başlamış ve egemenliğin kullanımına göre de - yukarıda değinildiği üzere - rejimlere çeşitli adlar verilmiştir.

Günümüzde en ince dengelerin kurulmasında en önemli ilke, Kuvvetler Ayrılığı ilkesidir: Yasama, Yürütme ve Yargı. Ve bunlar Fransız Devrimine de yol açan aydınlanmanın ürünüdür.

***

Ulus, egemenlik ve demokrasi kavramları Türkiye'de Cumhuriyet kavramı ile özdeşleşmiştir. Batı'da Aydınlanma Devriminin sağladığı olumlu sonuçları ve Fransız Devriminin etkilerini çok iyi bilen Mustafa Kemal'in, öğrencilik yıllarından başlayarak, Cumhuriyet kavramını ulus egemenliğine dayanan ve demokrasiyi içeren bir kavram olarak algıladığına kuşku yoktur.

Çağdaş Türk insanı iyi bilirki, Bağımsızlık Savaşı'nın hazırlık aşamasında Amasya Genelgesi ile Erzurum ve Sivas Kongrelerinde de şu amacın altı çizilmiştir:

"Ulusal kuvvetlerin etken ve ulusal iradenin egemen kılınması".

Bu amacın açıklanmasıyla birlikte Mustafa Kemal'in hedeflediği siyasal rejimin CUMHURİYET olacağı apaçık ortaya çıkmıştır. Mustafa Kemal, yaşamı boyunca Cumhuriyetin niteliklerini ve ulusal egemenliğe dayalı bu siyasal rejimin demokrasiyi içerdiğini söylem ve eylemleriyle belirtmeye çalışmıştır. Bunu, Cumhuriyetin 10. yıl dönümünde yaptığı değerlendirmeye de ortaya koymuştur: "Cumhuriyet, demokrasi ile devlet yönetme biçimi demektir. Biz Cumhuriyeti kurduk. O, on yaşını doldururken demokrasinin bütün gereklerini, sırası geldikçe, uygulamaya koymalıdır".

Cumhuriyetçi demokrasiyi en iyi bilen, Vatan kurtaran, Devletimizi ve Cumhuriyetimizi kuran Mustafa Kemal, Cumhuriyet kuşaklarının yetişmelerini sağlamak için, okul kitaplarında bununla ilgili bölümleri bizzat kendisi yazmış ya da yazılanları gözden geçirmiştir: Medenî Bilgiler...

Atatürk Batı'nın 400 yıla sığdırdığı devrimler dizgesini, 15 yılda başararak, hem devlet adamı olarak kendisinin hem de bağrından çıktığı Türk Milletinin çağın gereklerine ne denli açık olduğunu ortaya koymuştur.

Atatürk'ün önderliğindeki, barışçı, her yönden tambağımsızlıkçı, laik ve etken Türkiye Cumhuriyeti, dünyanın en saygın devletleri arasında, hakettiği yeri almıştır. Bunun en belirgin kanıtlarından birisi, Türkiye'nin 1932 yılında Milletler Cemiyetine ısrarla davet edilmesidir.

***

Ülkemizde, tambağımsızlıkçı, laik, Cumhuriyetçi demokrasiyi sahiplenici ve daha da ileriye taşıyıcı; yüceltici ve yükseltici kuşaklar yetiştirme yerine; anti Kemalist, anti demokratik ve kaderci kuşaklar yetiştirmeyi amaç edinenlerin yönetimde olması, elbetteki büyük bir talihsizliktir.

Bugün,

- Laikliğe karşı Şeriatı
- Eğitim ve öğretim birliği ve çağdaş müfredat yerine medrese öğretimine benzer bir sistemi
- Cumhuriyetçi demokrasiye karşı çoğunluk partisi diktasını
- Halkın ortak amacından doğan Cumhuriyetin, nitelik ve değerini düşürücü ve bazı İslam ülkelerindeki cumhuriyet biçimine benzetme çabalarını
- Cumhuriyet Ordularının etkinliğini ve saygınlığını kırma ve azaltma çabalarını
- Kayıtsız şartsız ulusa devredilmiş olan egemenliğin, iktidar partisinde görülmesini
- Kadın haklarını türban denen siyasal simgeye kilitleme siyasetini
- Devletin itibarını düşünme yerine düşürme siyasetini
- Devletin yarınını değil, yarınki seçimleri düşünme siyasetini
- Ülkeye ve ulusa hizmet edecek yetenekli yöneticiler ve kadrolar yerine, mürit ve siyasal yandaş kriterlerinin ön plana çıkartılmasını
- Dürüstlüğe karşı yolsuzluğu
- Basın özgürlüğüne karşı baskıyı
- Adaletli bir seçim sistemi yerine kaptı-kaçtı seçim sistemini
- Çağdaş giyim kuşam yerine - mahalle baskısını kullanarak ve bizzat yönetici sıfatıyla örnek olarak - çağ dışı türban, takke, sarık, cüppe giyimi siyasetinin dayatılmasını
- Temeli Türk Kültürüne ve Türk Kahramanlığına dayandırılan Cumhuriyetin, dine dayandırılması çabalarını
- TRT, Üniversitelerimiz, Bilim Kurumlarımız gibi özerk kurum ve kuruluşlarımızı siyasetin, siyaseti ise dinin buyruğuna teslim etmeyi
- Yargı bağımsızlığını hiçe sayma siyasetini amaçlayan bir anlayış hüküm sürmektedir...

Bağrından çıktığı ve yaşamını hizmetine adadığı Türk Ulusuna Önderlik ederek, Vatan kurtaran, Devlet ve Cumhuriyet kuran, Türk Devrimini gerçekleştiren, ulusunu çağdaşlığın ve uygarlığın doruğuna ulaştıracak ilkeleri belirleyen Mustafa Kemal

ATATÜRK'e ve O'nun eserlerine karşı, 85. yılda - gittikçe yoğunlaşan - söylem ve eylemlerin tanığı olmak, elbetteki, insana derin hüzün vermektedir. Ancak, Atatürk'e, devrim ve ilkelerine gönülden bağılı olanlar için yılgınlık söz konusu olamaz, olmayacaktır. Her karanlık dönem aydınlığa gebedir...
=====